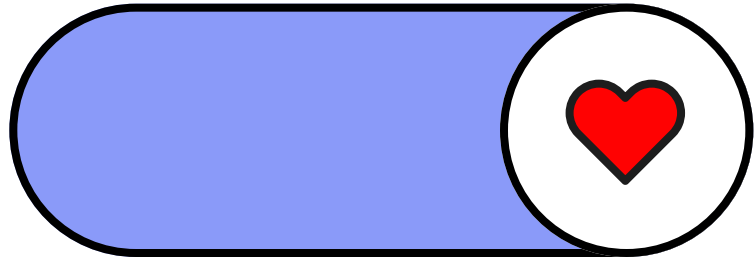
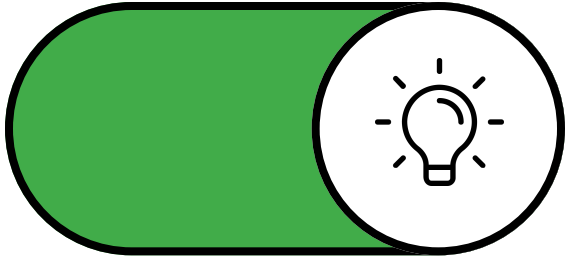
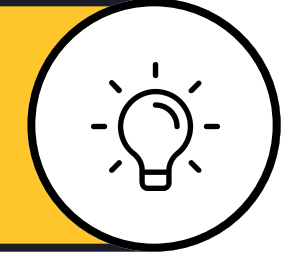

Rae valla
 raamatukogude
disaini miniuuring

Projekti ülevaade

Rae valla raamatukogude disaini miniuuringu esmaseks eesmärgiks oli mõista kasutajate tänaseid harjumusi ja vajadusi raamatukogude teenustele ning saada strateegilisem arusaam Rae valla tegevuste ja investeeringute kavas 2024–2030 kirjeldatud Raemõisa ja Peetri raamatukogude uute hoonete rajamiseks ning Lagedi ja Vaida raamatukogude renoveerimiseks.

Peamised väljakutsed ja lähenemised

Väljakutsed:

Piiratud ligipääsetavus ja ruumipuudus.

Piiratud programmivalik ja teenuste mitmekesisus.

Raamatukogu traditsiooniline kuvand, mis ei vasta kogukonna kaasaegsetele vajadustele.

Lähenemine:

Kvantitatiivne uuring ja maailma kogemuse kaardistamine.

Intervjuud ja fookusgrupid kasutajate vajaduste ja ootuste mõistmiseks.

Koosloome töötoad kogukonnaliikmetega.

Uuringu peamised tulemused

Raamatukogu kui kogukonnakeskus

Mitmekesised üritused: töötoad, loengud ja kultuurisündmused.

Põlvkondadevahelised programmid, mis soodustavad erinevate vanuserühmade koostööd.

Kaugtöö ja koostöövõimalused

Mugavad ja varustatud töökohad kaugtööks ja õppimiseks.

Koostööalad, mis soodustavad koostööd ja loovtööd.

Multifunktsionaalsed alad

Kohandatavad alad, mis toetavad õppimist, loovust ja sotsialiseerumist.

Vaiksed lugemisalad kõrvuti sotsiaalsete ja loovtegevusi toetavate ruumidega.

Digitaalsed ja iseteeninduslikud lahendused

24/7 ligipääs iseteeninduslike lahenduste kaudu, sealhulgas tagastuskastid ja raamatukapid.

Kaasaegsed tehnoloogiad, mis toetavad õppimist ja kaugtööd.

Digimentorid, kes arendavad kogukonna liikmete digioskusi.

E-raamatud ja audioraamatud - Lai valik digitaalseid ressursse, mis on kättesaadavad igal ajal ja igas kohas.

Väärtuspakkumise neli sammast

Elukestva õppe partner

Ruumid ja teenused, mis toetavad isiklikku arengut.

Kogukonna looja

Sotsiaalsete ja loovate tegevuste toetamine kogukonnas. Põlvkondade vaheline koostöö ja koosloome.

Kultuuri edendaja ja toetaja

Sündmused ja programmid, mis rikastavad kohaliku kogukonna elu.

Kirjanduse populariseerija

Ligipääs mitmekesisele kirjandusele, sealhulgas e-raamatud ja audioraamatud.

Raamatukogude roll on tulevikus olla aktiivne ja kaasahaarav kogukonnakeskus, mis vastab külastajate mitmekesistele vajadustele. Säilitades oma traditsioonilise rolli kirjanduse ja teadmiste vahendajana, kuid laieneb, et pakkuda kaasaegseid ja uuenduslikke lahendusi kogukonna arenguks.

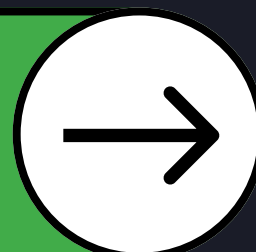

Sisukord

Sissejuhatus. 21. sajandi raamatukogu visioon ja Rae Valla Raamatukogu arengukava 2023–2027

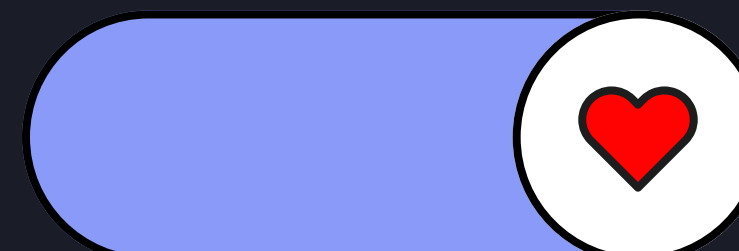

Projekti eesmärk

Disainiprotsess

Teiste riikide kogemused, analoogide kaardistus

Kokkuvõte. Rae valla raamatukogude olulised tulevikuteenused ja ruumivajadus

Sissejuhatus

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu eestvedamisel ja Kultuuriministeeriumi toetusel koostatud 21. sajandi raamatukogu visioonis on välja toodud, et raamatukogude roll ühiskonnas on muutumas. Kuigi me ei pruugi täpselt teada, millised uued väljakutsed raamatukogusid järgmisel kümnendil ees ootavad, on selge, et nendega kohanemiseks peavad raamatukogud olema paindlikud, uuenduslikud ja õppimisvõimelised.

Visioonis on ka sõnastatud, et 21. sajandi raamatukogud juhinevad oma teenuste arendamisel ja pakkumisel kolmest olulisest väärtusest:

OLEME USALDUSVÄÄRSED

Raamatukogud on oma töös professionaalsed ja erapooletud, toetades fakti- ja teadmispõhise ühiskonna toimimist ning olles inimestele turvalises keskkonnas heaks teejuhiks infoühiskonnas orienteerumisel.

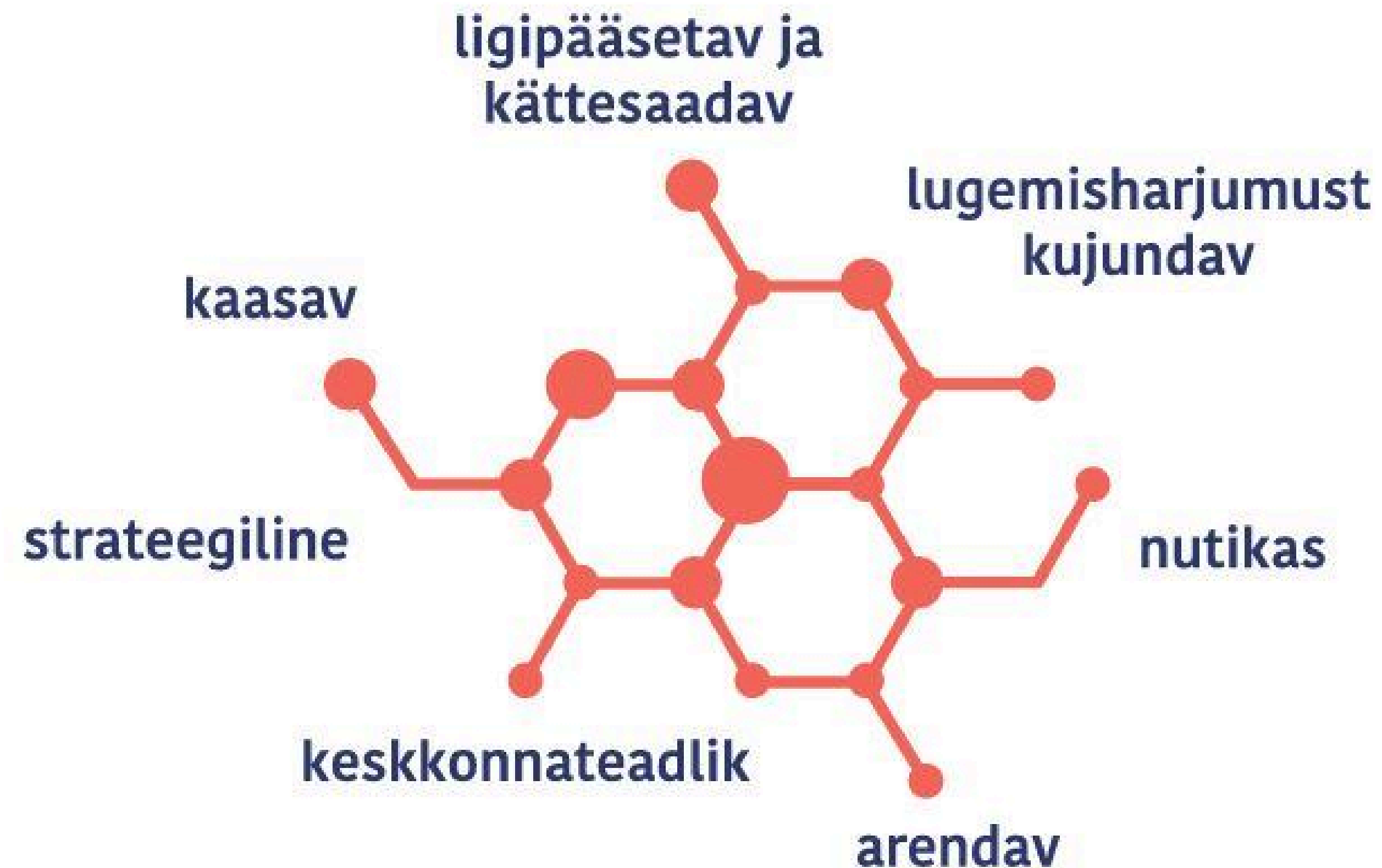
OLEME KASUTAJAKEKSKSED

Raamatukogud arvestavad oma tegevustes kõikide sihtgruppide vajadustega ja pakuvad võrdseid võimalusi ligipääsuks informatsioonile ning aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus. Muutustega kohanemiseks on raamatukogud paindlikud, mitmekülgsed ja uuenduslikud.

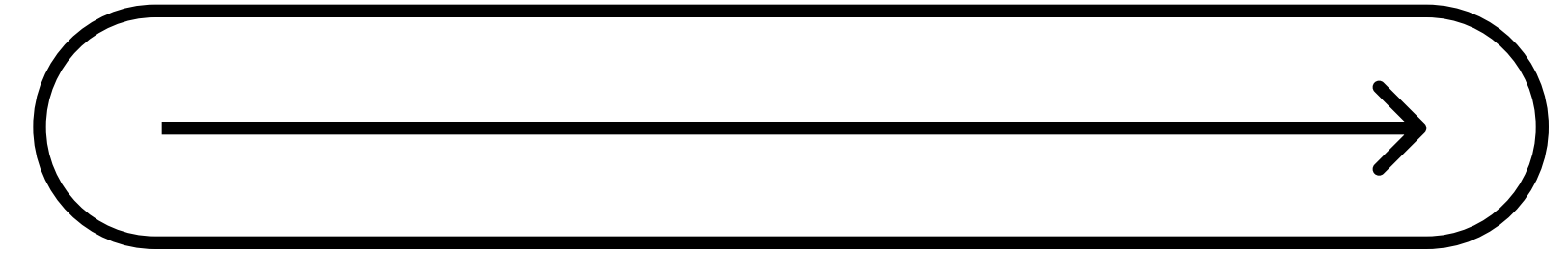
OLEME LOOVAD

Raamatukogud on inspireerivad, kaasahaaravad ja innustavad paigad suhtlemiseks, õppimiseks ning avastamiseks. Raamatukogud väärtustavad ühiskonnas lugemist ja kirjandust.

21. sajandi raamatukogude visioonis on ka 21. sajandi raamatukogu mudel seitsme peamise põhimõttega, millest juhinduda raamatukoguteenuste arendamisel nii riigi kui kohaliku omavalitsuse tasandil.

Rae valla raamatukogud

1.

Rae Valla Raamatukogu on Rae Vallavalitsuse hallatav asutus, mille koosseisu kuuluvad Peetri, Lagedi ja Vaida haruraamatukogu.

Nii nagu 21. sajandi raamatukogude visioonis kirjeldatud, lähtuvad Rae valla raamatukogud oma teenuste arendamisel põhimõtetest, mille järgi on raamatukogude missioon kujundada inimeste lugemisharjumusi, toetada elukestvat õpet ja säästlikku mõtteviisi ning pakkuda ligipääsu informatsioonile, teadmistele ja kultuurile.

Oma teenuste arendamisel lähtutakse 21. sajandi raamatukogu mudelist: Rae Valla Raamatukogu püüdleb selle poole, et olla raamatukoguna ligipääsetav ja kättesaadav kõigile, lugemisharjumust kujundav, strateegiliselt juhitud, inimesi igakülgsest arendav, nutikas ja innovaatiline, keskkonnateadlik ja säästlik ning kogukonda laiapõhjaliselt kaasav. Seetõttu on valla raamatukogudel oluline roll tugeva kogukondliku identiteedi ja kodanikuühiskonna toetamisel, pakkudes kõigile elanikele kvaliteetseid ja kättesaadavaid avalikke teenuseid, mis omakorda toetab Rae valla eesmärki olla kõrgelt hinnatud elu- ja majanduskeskkond, mis järgib säästva arengu põhimõtteid.

2.

Kättesaadavate ja kvaliteetsete avalike teenuste pakkumiseks on Rae Valla Raamatukogu arengukavas sõnastatud kolm strateegilist eesmärki:

- Raamatukogu pakub kasutajate muutuvatele ootustele ja vajadustele vastavat kvaliteetset teenust.
- Raamatukogu on loonud valla elanikele mitmekülgsed võimalused kultuurist ja elukestvast õpest osasaamiseks.
- Raamatukogu on keskkonnateadlik, ühtehoidev ja tööandjana atraktiivne organisatsioon.

3.

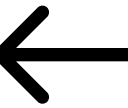
Nende strateegiliste eesmärkide saavutamisel juhindutakse omakorda kolmest väärtusest:

- Hoolivus – lähtume kõiges oma kasutajatest, nende soovidest, vajadustest ja eelistustest, oleme igas situatsioonis abivalmid, sõbralikud ja hoolivad, peame lugu nii endast, kolleegidest kui külastajatest.
- Uuenduslikkus – oleme uuenduste eestvedajad ja kujundajad, sarnaselt Rae vallale ikka „sammukese ees“, väärtustame õppimist, uudishimu ja oskust näha probleemides võimalusi.
- Koostöö – saavutame tulemusi koostöös, sest ühiselt oleme tugevamad, oleme avatud ja proaktiivsed, konkureerimise asemel usume sünergiasse.

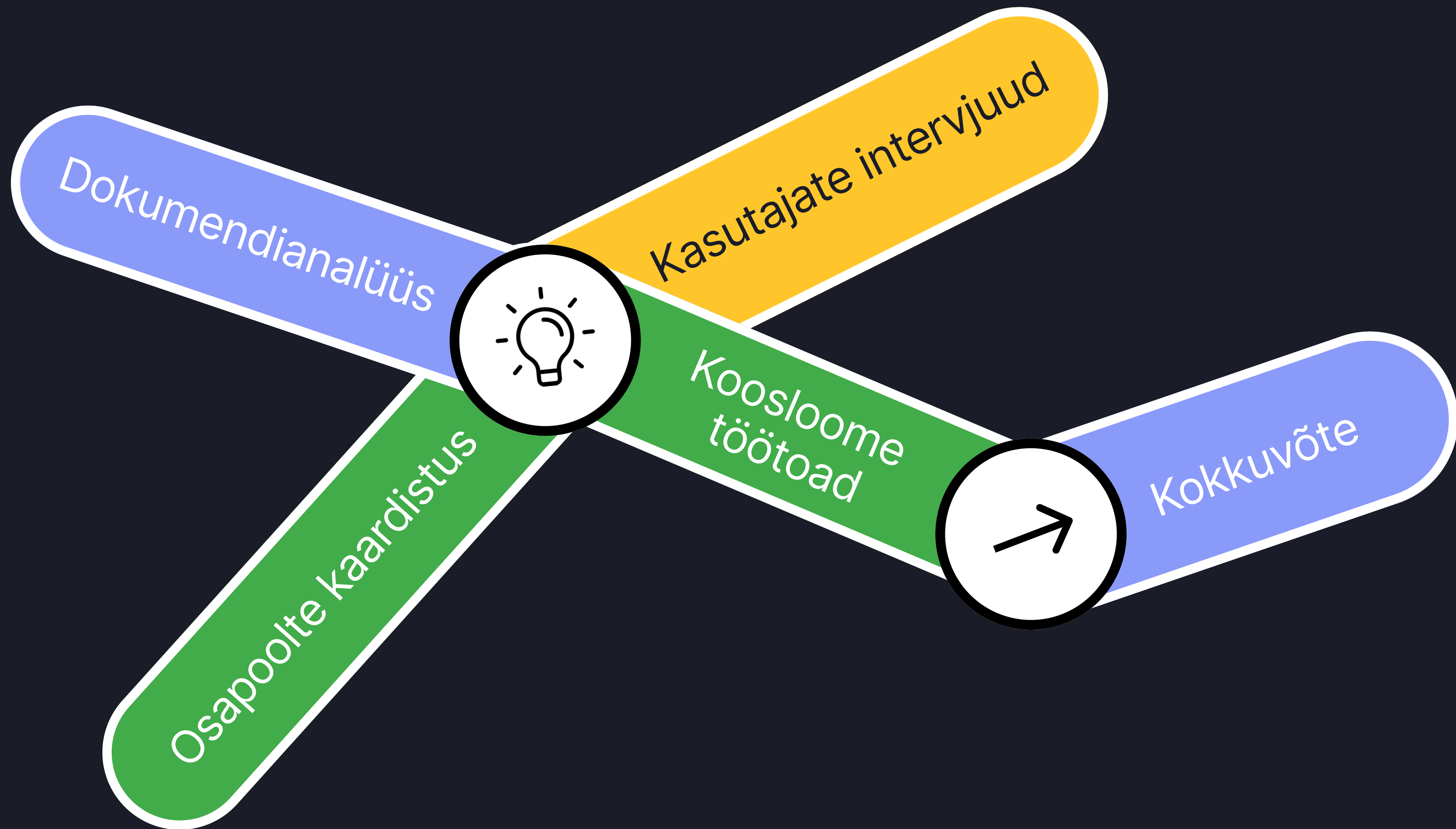
Projekti eesmärk

Arvestades eelnevalt kirjeldatud strateegiadokumente, seadsime disaini lühiuuringu esmaseks eesmärgiks mõista Rae valla raamatukogude kasutajate harjumusi ning kaardistada erinevate sihtrühmade praeguste ja tulevikuteenuste vajadus. Teine eesmärk on luua strateegilisem arusaam ja alusmaterjal Rae valla tegevuste ja investeeringute kavas 2024–2030 kirjeldatud Raemõisa ja Peetri raamatukogude uute hoonete rajamiseks ning Lagedi ja Vaida raamatukogude renoveerimiseks.

Sõnastatud said uurimisküsimused:

- Millised on kasutajate peamised harjumused ja eelistused seoses täna raamatukogude poolt pakutavate teenustega?
- Kuidas hindavad Rae valla elanikud raamatukogu teenuste tänast kasutajakogemust?
- Millised on valla raamatukogude kasutajate ootused ja vajadused seoses tulevikuteenustega ning mille poolest erinevad need tänasest?
- Millised on Rae valla elanike ootused ja vajadused seoses tulevikuteenustega valla raamatukogudes?

Disainiprotsess

Uuringu disain ja tulemused

Uuring viidi läbi kahes põhietapis:
kvantitatiivne küsitlus ning
kvalitatiivsed koosloome töötoad
ja kaks poolstruktureeritud
intervjuud.

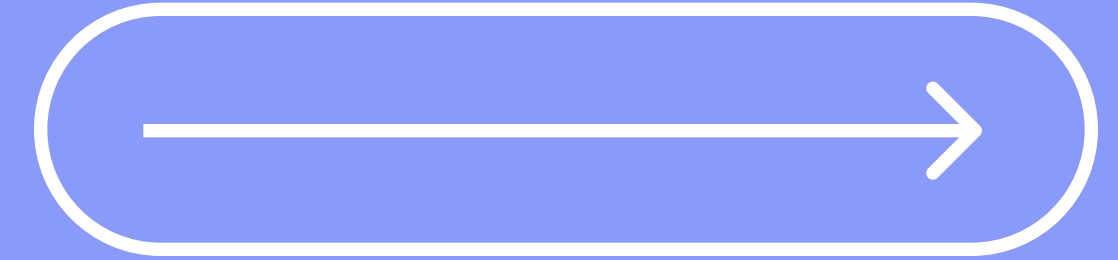
I etapp: kvantitatiivne uuring

II etapp: koosloome töötoad ja poolstruktureeritud intervjuud

I etapp: kvantitatiivne uuring

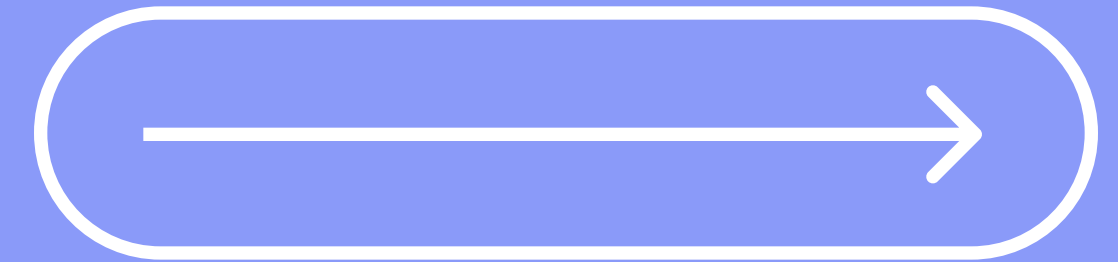
1. Kvantitatiivse uuringu fookus:

- Saada ülevaade kasutajate praegustest kogemustest raamatukoguteenustega.
- Määratleda, milline ja milliste omadustega võiks olla / peaks olema raamatukoguruum, mida kasutajad hea meelega külastaksid.
- Tuua välja tuleviku raamatukoguteenuste ja -funktsioonide vajadused, mis toetaksid raamatukogu kui kultuuri-, kogukonna- ja elukestva õppe keskuse rolli.
- Veebiküsitlusel kasutati sotsiaalmeediakanaleid (Facebook ja Instagram) ja raamatukogu uudiskirja, kaasates ka kohalikke koole, et jõuda mitmekesise sihtrühmani (nt lapsevanemad, õpetajad, gümnaasiumi- ja põhikooliõpilased koos vanematega). Kokku vastas küsitlusele 338 inimest.

1. Kvantitatiivse uuringu tulemused: küsitluse tulemused näitavad, et kasutajate ootused tuleviku raamatukogule jagunevad selgelt kahte suurde kategooriasse: keskkond ja teenused.

- **Vaikne ja rahulik keskkond.** Kõigi vanuserühmade jaoks on oluline, et raamatukogus oleks vaikne ja rahulik õhkkond, mis soodustaks lugemist, õppimist ja töötamist.
- **Lõõgastumis- ja sotsialiseerumisalad.** Täiskasvanud eelistavad puhkealasid ja mugavaid istumispaiku, mis sobivad pikemaks viibimiseks, sealhulgas kohvikut. Nooremad kasutajad ootavad funktsionaalseid ja kohandatavaid alasid, mis sobivad rühmatööks või individuaalseks õppimiseks.
- **Paindlikkus ja multifunktsionaalsed alad.** Raamatukoguruumide mitmekülgsust peavad oluliseks kõik vanuserühmad: täiskasvanud vajavad ruume, mida saaks kasutada kaugtööks, nooremad aga paindlikke alasid õppimiseks ja suhtlemiseks.
- **Kaasaegne ja inspireeriv disain.** Kõigi vanuserühmade jaoks on oluline esteetiliselt meeldiv ja kaasaegne ruum, mis loob positiivse kogemuse ja julgustab pikemat viibimist.
- **Professionaalne ja sõbralik teenindus.** Vanemad kasutajad hindavad kõrgelt raamatukogutöötajate professionaalsust ja sõbralikkust, eriti tehnoloogilistes küsimustes, nähes töötajates digimentoreid. Nooremad kasutajad kasutavad sagedamini iseteenindust, kuid peavad samuti oluliseks, et personal oleks abivalmis ja sõbralik.
- **Digitaalsed ja füüsilised ressursid.** Kõik vanuserühmad ootavad laia valikut e-raamatuid, audioraamatuid ja füüsilisi raamatuid. Nooremad täiskasvanud ja õpilased hindavad eriti e- ja audioraamatute laenutamise võimalust.
- **Iseteenindus ja 24/7 ligipääs.** Lihtsat ja intuitiivset laenutussüsteemi ootavad kõik kasutajad, nooremad täiskasvanud ja õpilased peavad oluliseks kiiret ja kontaktivaba laenutusteenust. Täiendavalt toodi esile vajadus kodulähedaste iseteeninduskioskite ja laenutuskappide järele, mis võimaldaks 24/7 ligipääsu.
- **Töökeskkond ja kaugtöölahendused.** Täiskasvanud hindavad kõrgelt kaugtöö tegemiseks vajalikke töövahendeid ja ruume, soovides, et raamatukogu ruumid toetaksid nii ettevõtlikkust kui ka loovust.
- **Makerspace ja Creative Lab.** Kasutajad soovivad, et raamatukogus oleks loovust ja innovatsiooni soodustav alad, kus on kaasaegsed seadmed (nt 3D-printerid) ja võimalus loominguliste projektide arendamiseks.

II etapp: koosloome töötoad ja poolstruktureeritud intervjuud

1. Teises etapis viidi läbi kaks koosloome töötuba, mille eesmärk oli lisaks praeguste teenuste hindamisele kaardistada tuleviku raamatukogu võimalike teenuste ja funktsioonidega seotud ideid ja ootusi. Esimeses töötoas osalesid Rae valla vanemaealiste nõukogu liikmed ja teises Rae valla alevike- ja külavanemate seltsi liikmed. Lisaks viidi läbi kaks poolstruktureeritud kasutajaintervjuud.

2. Koosloome töötubade ja intervjuude kokkuvõte

- **Digioskuste arendamine ja mentorlussüsteem.** Vanemaealised kasutajad toovad esile vajaduse digimentorite järele, et parandada oma digioskusi ja õppida kaasaegsete tehnoloogiliste vahenditega toime tulema.
- **Ööpäevaringne ligipääs ja paindlikud iseteenindusvõimalused.** Kasutajad peavad oluliseks 24/7 ligipääsu raamatukoguteenustele ööpäevaringsete tagastuskastide ja iseteenindusvõimalustega.
- **Kogukondlikud ja põlvkondadevahelised programmid.** Raamatukogu võiks pakkuda eri põlvkondi ühendavaid programme, mis võimaldaksid kogukonnaliikmetel koos aega veeta, näiteks vanavanemate ja laste ühistegevusi ning noorte ja täiskasvanute klubisid.
- **Praktiliste oskuste arendamine.** Tulevikus võiks raamatukogu pakkuda täiendavaid tugiteenuseid, mis aitavad arendada praktilisi oskusi, näiteks esmaabikoolitusi ja tervisenõustamist.
- **Partnerlus kohaliku kogukonna liikmetega.** Raamatukogu võiks tihedamalt koostööd teha kohalike koolide, ettevõtete ja organisatsioonidega, et suurendada kogukonna sidusust ja pakkuda praktilisi õppevõimalusi.
- **Multifunktsionaalsed ruumid ja kaugtöölahendused.** Kasutajad hindavad ruume, mida saab kohandada nii kaugtööks kui ka kogukonna koosolekuteks, kontsertideks ja muudeks üritusteks, et suurendada raamatukogu multifunktsionaalset väärtust kogukonnakeskusena.
- **Lihtsad ja mugavad laenuteenused.** Kasutajad eelistavad teenuseid, mis võimaldavad kiiret ja mugavat ligipääsu – näiteks raamatukapid, kuhu saab teavikutele järele tulla ja neid tagastada ööpäev läbi.
- **Multifunktsionaalsed alad.** Rae vallas tuntakse puudust mitmekülgsetest ruumidest, mida saaks kasutada koosolekuteks, töötubadeks ja kogukonna üritusteks.
- **Koostöö kohalike haridusasutustega.** Raamatukogud ja koolid asuvad sageli lähedikkude, kuid nendevaheline koostöö võiks kasutajate arvates olla veelgi süsteemsem. Noortele võiks pakkuda ruume, kus nad saaksid turvalises keskkonnas õppida ja sotsialiseeruda.
- **Kasutajate vajadustele vastavad tehnilised teenused.** Vanemad generatsioonid vajavad raamatukogus tehniliste teenuste tuge, sealhulgas printimisvõimalusi ja arvutitöökohti koos digimentori abiga.

Soovitused tulevikuks

Uuringu tulemused näitavad, et Rae valla raamatukogudel on oluline roll kogukonnakeskusena, pakkudes lisaks traditsioonilistele raamatukoguteenustele mitmekülgseid teenuseid ja ruume, mis vastavad erinevate kasutajate ootustele ja vajadustele. Raamatukogude arendamisel tuleks seetõttu pöörata erilist tähelepanu nii keskkonnale kui ka teenustele, et luua dünaamiline ja multifunktsionaalne kogukonnakeskus, mis tugevdab kogukonna sidusust ja sünergiaid.

Tuleviku raamatukogu roll kogukonnakeskusena

Rae valla raamatukogud peaksid laienema kogukonnakeskusteks, kus lisaks lugemisele ja õppimisele toimuvad ka erinevad sotsiaalsed ja kogukondlikud tegevused. See tähendab, et raamatukogu peaks pakkuma:

- **Rikkalikku ürituste programmi** – loenguid, töötube ja kultuuriüritusi, mis rikastavad kohaliku kogukonna elu ja pakuvad võimalusi enesearendamiseks;
- **Põlvkondadevahelist koostööd** – tegevusi, mis ühendavad eri vanuserühmi, näiteks vanavanemate ja laste tegevused või noorte ja täiskasvanute ühisüritused. Selline programmide valik aitab tugevdada kogukondlikke sidemeid ja soodustada põlvkondadevahelist suhtlust.

Digitaalsed tugiteenused

Raamatukogud peaksid olema paindlikud, et kohaneda digimaailma arengutega, pakkudes mitmekesiseid tehnilisi ja digitaalseid tugiteenuseid:

- **Digimentori teenus.** Eakatele ja teistele kasutajatele, kes vajavad abi tehnoloogia kasutamisel, on digimentori tugi hädavajalik. Digimentorid võiksid pakkuda juhendamist ja tuge, et suurendada kogukonnaliikmete digipädevust, aga näiteks ka e- ja audioraamatute kasutamise juhendamist, võimaldades huvilistel paremini integreeruda digimaailma ning rikastada oma lugemis- ja kuulamiskogemust.
- **Iseteenindus ja 24/7 ligipääs.** Painslikkus on oluline neile kasutajatele, kes soovivad juurdepääsu raamatukogule väljaspool tavapärast lahtiolekuaega. Ööpäev läbi kättesaadavad iseteeninduskioskid, raamatukapid ja tagastuskastid annavad võimaluse raamatukogu kasutada neile sobival ajal, suurendades raamatukogu kättesaadavust.
- **E-raamatud ja audioraamatud.** Digitaalsed ressursid nagu e- ja audioraamatud on eriti väärtuslikud noorematele kasutajatele ja töötavatele täiskasvanutele, kes hindavad võimalust lugeda või kuulata raamatuid endale sobival ajal ja kohas. E- ja audioraamatud annavad kasutajatele vabaduse ligipääsuks raamatukogule kodust lahkumata ning tagavad informatsiooni ja kirjanduse kättesaadavuse ööpäev läbi.

Noortesõbralikud lahendused

Noorte kaasamine ja nende vajadustega arvestamine aitab tugevdada raamatukogu positsiooni kogukonnas.

- **Sotsiaalsed ja loovust toetavad ruumid.** Koostöös noortekeskuste ja koolidega võiks koostada ürituste programmi ja disainida multifunktsionaalsed alad, mis toetavad noorte loomingulist tegevust ning pakuvad turvalist ja inspireerivat keskkonda.
- **Makerspace ja Creative Lab.** Loovust ja innovatsiooni soosiv ala pakub võimalust kasutada kaasaegseid tehnoloogiaid ja tööriistu (nagu nt 3D-printerid) ja osaleda töötubades, mis toetavad noorte tehnoloogilist arengut ja praktilisi oskusi.

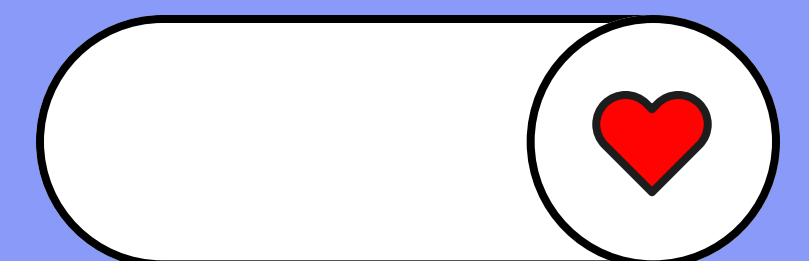

Paindlikud ruumid ja programmid

Rae valla raamatukogud peaksid olema paindlikud ja kohandatavad erinevateks tegevusteks ja üritusteks, mis suurendavad nende väärtust kohaliku kultuuri- ja kogukonnakeskusena.

- **Multifunktsionaalsed ruumid.** Kohandatavad ja mitmeotstarbelised ruumid võimaldavad korraldada erinevaid kogukonnaüritusi nagu töötoad, kontserdid, koosolekud ja kogukondlikud koosviibimised. Selline mitmekesisus aitab suurendada raamatukogu kasutajate hulka ja rahuldada erinevate sihtrühmade vajadusi.
- **Kogukonnaprogrammid.** Erinevate huvigruppide vajadusi rahuldavad töötoad ja programmid (nt tehnoloogia, käsitöö, kirjandus) annavad raamatukogule multifunktsionaalse ja kogukonnale suunatud rolli. Samuti peaks raamatukogu aktiivselt otsima koostöövõimalusi kohalike koolide, ettevõtete ja organisatsioonidega, et panna kokku programme, mis toetavad kogukonna arengut.

Uuring toob selgelt esile, et Rae valla raamatukogudel on suur potentsiaal olla multifunktsionaalsed kogukonnakeskused, mis pakuvad mitmekülgseid teenuseid ja ruume vastavalt kohaliku kogukonna vajadustele. Seega tuleks raamatukogude kujundamisel arvestada, et need oleksid dünaamilised ja multifunktsionaalsed keskkonnad, mis toetavad kohaliku kogukonna vajadusi, pakkudes kvaliteetset ja ligipääsetavat keskkonda nii õppeks, tööks, loominguks, süvenemiseks kui ka sotsialiseerumiseks.

Teiste riikide kogemused

Rae Valla Raamatukogu uue hoone ehitamisel ja kahe olemasoleva raamatukogu renoveerimisel on oluline õppida teiste riikide parimast praktikast. Välja on toodud Taani, Norra, Hollandi raamatukogude vaatluspraktika tulemused, mis annavad kindlasti olulise sisendi, mida arvestada Raemõisa ja Peetri raamatukogu uute hoonete rajamisel ning Lagedi ja Vaida raamatukogude renoveerimisel.

Dokk1, Aarhus, Taani

Gellerupi raamatukogu, Aarhus, Taani

LocHal, Tilburg, Holland

Hoogezandi raamatukogu, Holland

Kopenhaageni kuninglik raamatukogu, Taani

Deichmanni keskraamatukogu, Oslo, Norra

Dokk1, Aarhus, Taani

Paindlik ruumikasutus. Raamatukogu suurtel avatud aladel saab kasutada ratastel mööblit, mis võimaldab ruume kiiresti kohandada erinevatele üritustele – näiteks loengutele, töötubadele ja lasteüritustele.

Prototüüpimine. Dokk1 kasutas disainiprotsessis aktiivselt prototüüpe ning katsetas ideid juba ehituse varajases etapis ja kasutajaid kaasates, et saada infot nende vajaduste kohta.

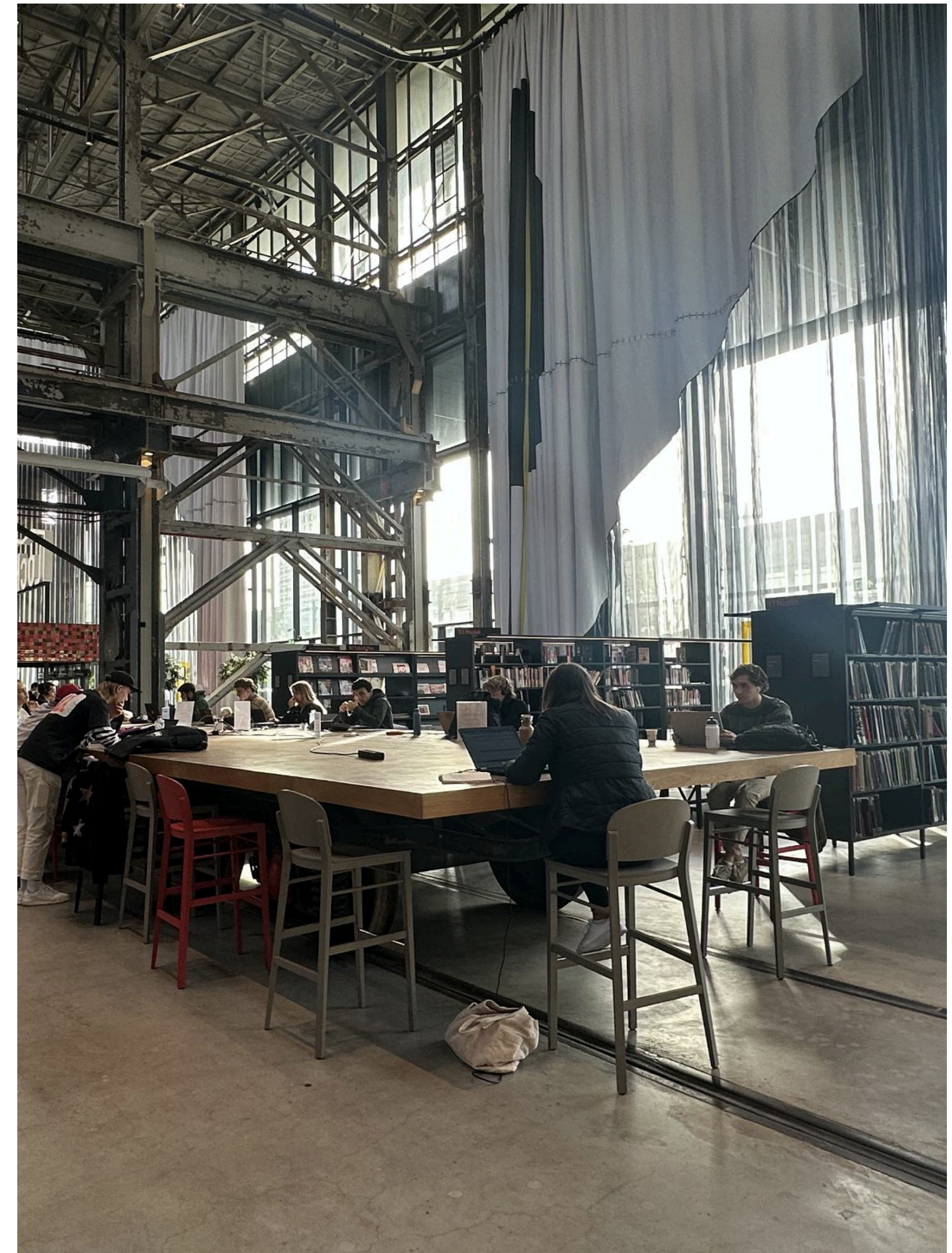
Innovatsioonikeskus. Seal on eakatele eraldi ruumid, kus saab katsetada uusi tehnoloogiaid, näiteks digitaalseid abivahendeid ja nutiseadmeid. See aitab suurendada kogukonna digipädevust.

LoCHal, Tilburg, Holland

Ratastega mööbel. LoCHalis on suurem osa mööblist ratastel, mis võimaldab ruumi lihtsalt ja kiiresti ümber korraldada vastavalt vajadustele. See võimalus muudab ruumi mitmekülgseks ja kasutajasõbralikuks erinevate ürituste korraldamisel nagu näiteks töötoad või ka suuremad rahvusvahelised konverentsid.

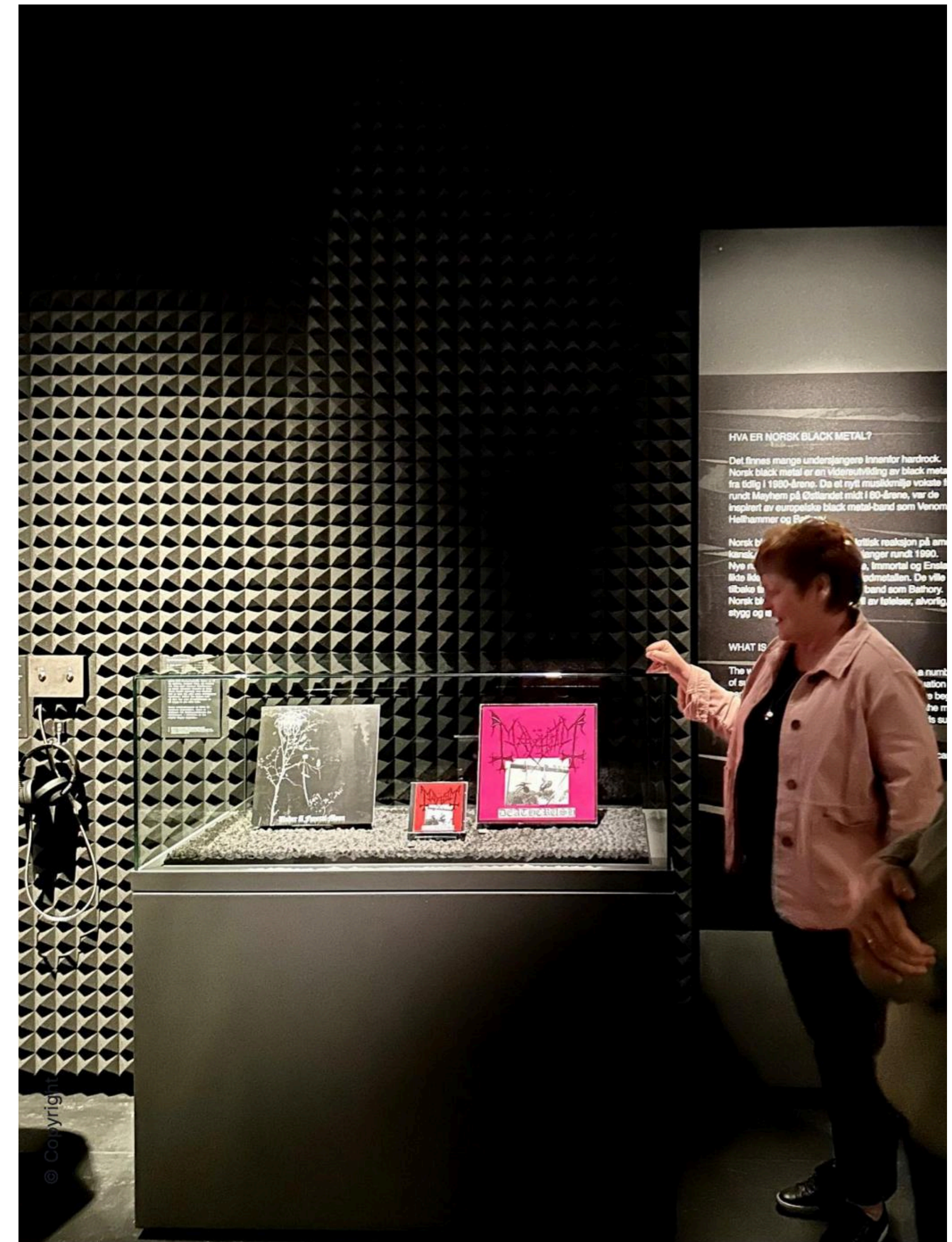
Makerspace ja loomingulised töötoad. LoCHalis on eraldi ala loomingulistele töötubadele, kus külastajad saavad kasutada kaasaegseid tööriistu ja õppida uusi oskusi, näiteks 3D-printimist ja laserlõikamist. Lisaks on raamatukogu ürituste programmi kaasatud kohalikud muusikud ja kunstnikud, mis võimaldab tuua esile kogukonna talente ning luua tihedamat sidet raamatukogu ja kohalike elanike vahel.

Kopenhaageni kuninglik raamatukogu, Taani

Mitmekesine ürituste programm. Raamatukogul on rikkalik ürituste programm, mis sisaldab erinevaid loenguid, laste lugemisõhtuid ja interaktiivseid näitusi. Üritused on mõeldud kõigile vanuserühmadele, et suurendada kogukonna osalust ja huvi raamatukogu vastu.

Kogukonna kaasamine. Raamatukogu ruumid on kujundatud nii, et need toetavad kogukondlikku tegevust ja loovad kodutunde. Avatud aladel on istumisnurgad ja hubased lugemiskohad ning on kujundatud erinevad sotsiaalsed alad, mida kasutajatel on ise võimalik vastavalt vajadustele muuta.

Deichmanni keskraamatukogu, Oslo, Norra

Lasteprogrammid. Oslo Deichmanni raamatukogus on suur rõhk lasteprogrammidel, sealhulgas lugemisklubidel, loovtöötubadel ja interaktiivsetel lugemisseanssidel, mis aitavad äratada laste huvi lugemise vastu.

Tehnoloogilised lahendused. Raamatukogus kasutatakse kasutuskogemuse parendamiseks erinevaid tehnoloogilisi lahendusi, näiteks interaktiivsed ekraanid ja erinevad iseteeninduslahendused.

Hoogezandi raamatukogu, Holland

Paindlik disain. Hoogezandi raamatukogu on kasutusele võtnud samad paindlikkuspõhimõtted mis LoCHal, paigutades ruumidesse liigutatavad seinad ja ratastega mööbli, et ruume saaks vastavalt vajadusele kiiresti kohandada.

Gellerupi raamatukogu, Aarhus, Taani

Mitmekultuuriline fookus. Gellerupi raamatukogu on tihedalt seotud kohaliku mitmekultuurilise kogukonnaga ja keskendub seetõttu ka multikultuurilisele tegevusele. Ruumid on loodud toetama kogukonna ühistegevust ja koostööd.

Raamatukogu on kujundatud toetama mitmekultuurset elanikkonda, sealhulgas pagulasi ja rahvusvahelisi kogukondi. Seal korraldatakse keeleõppeprogramme ja kultuuriüritusi, et toetada kogukonna lõimumist.

Soovitused

Järgnevalt on välja toodud soovitused, mida arvestada Raemõisa ja Peetri raamatukogu uute hoonete ehitamisel ning Lagedi ja Vaida raamatukogude renoveerimisel.

Ratastel mööbel ja modulaarsus

- Oluline on, et enamik mööblist (lauad, toolid, riulid) oleks ratastega, mis võimaldab kiiresti ja hõlpsalt muuta mööbli paigutust ruumis vastavalt vajadusele. Näiteks
- lugemisalad – neid saab hõlpsasti muuta seminariruumideks või väiksemateks grupikoosolekuteks sobivaks;
- tööruumid – võimalus töö- ja õpperuume individuaalseks või grupitööks ümber korraldada.

Vaba kasutusega alad

- Oluline on kujundada erinevad avatud alad, mille kasutus pole rangelt kindlaks määratud. Need võiksid olla kohtumispaid, kus kogukonnaliikmed saavad spontaanseid tegevusi algatada, näiteks
- kohalikud kunstnikud, muusikud, käsitöölised jt kogukonnaliikmed saaksid korraldada erinevaid töötubasid või üritusi;
- noored võiksid luua oma kohtumispaid.

Kasutuskogemus ja mitmekülgsus

- istumisalad – erinevad istumiskohad (pehmed diivanid, toolid, põrandakohad), mis vastavad erinevatele eelistustele ja tegevustele;
- eri vanusegruppidele kohandatud ruumid – laste mängunurgad, noorte koostööalad ja vanemate külastajate jaoks mugavad istumiskohad koos parema valgustuse ja ligipääsetavusega.

Kogukonna kaasamine raamatukogu kujundamisse

- Oluline on kaasata kogukonna liikmeid ja raamatukogu tulevasi kasutajaid nii teenuste kui ruumi kujundamisse juba varases planeerimisprotsessis, et mõista nende vajadusi ja ootusi.

Need lahendused ja näited demonstreerivad, kuidas raamatukogud võivad olla palju enam kui lihtsalt raamatute laenutamise kohad. Raamatukogu kogukonnakeskuseks muutes saab edendada haridust, loovust ja sotsiaalset kaasatust. Raamatukogude kogemused tõstavad esile paindliku, mitmekülgse ja kogukonnale suunatud raamatukoguruumi kujundamise olulisuse. Multifunktsionaalsed alad, paindlikkus ja kogukonna kaasamine tagavad, et raamatukogu on kohanemisvõimeline ja vastab kasutajate mitmekesistele vajadustele.

Kokkuvõte

Tuginedes viimasele, 2023. aastal toimunud rahvaraamatukogude kvaliteedihindamisele ning arvestades 21. sajandi raamatukogu visioonis kirjeldatud, on olemas selged ootused raamatukogude juhtimisele ja teenuste kvaliteedile. Visioonis on välja toodud olulised eesmärgid: raamatukogud peaksid olema ligipääsetavad ja kättesaadavad, lugemist populariseerivad ja lugemisharjumust kujundavad, strateegiliselt juhitud, arenguvõimalusi pakuvad, nutikad ja innovaatilised, keskkonnateadlikud ja vastutustundlikud ning kogukondi aktiivselt kaasavad.

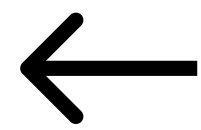

Kogukondi aktiivselt kaasavad raamatukogud

Kvaliteediuuringus märgitakse, et raamatukogud peaksid olema kogukondi liitvad ja neile võimalusi pakuvad paigad, mis panustavad inimeste vaimse ja füüsilise tervise hoidmisse ja heaolusse. Nad peaksid pakkuma inimestele mitmekülgset ja paindlikku keskkonda oma tegevuste ja ürituste korraldamiseks ning turvalist avalikku aruteluruumi mõttevahetusteks.

Veel tuuakse kvaliteedihindamisel välja, et raamatukoguteenuste nurgakivi on sihtgruppide aktiivne kaasamine oma tegevustesse, teenuste arendamisse ja tagasisidestamisse. Lisaks oma põhitegevusele pakuvad raamatukogud mitmekülgseid teenuseid. Peaaegu kõik raamatukogud pakuvad printimis- ja koopiategemise teenust (vastavalt 99% ja 98%), skaneerimisvõimalust pakub 95% raamatukogudest. Ruume koolituste, seminaride või muude ürituste korraldamiseks võimaldab 73%, ruume kaugtööks 71%, ruume veebikoosolekute läbiviimiseks 49% ja tehnikat (sh ekraan, kaamera jm) veebikoosolekuteks 44% raamatukogudest. Mitmed raamatukogud lisasid, et kuigi kaugtööks või veebikohtumisteks eraldi ruume pole, siis püütakse alati leida selline võimalus teiste ruumide või isegi omaenda tööruumide kasutusele andmise kaudu.

Keskendudes Rae valla raamatukogude arendamisele ja lühiuuringu tulemustele, on järgnevalt välja toodud olulised soovitusel ja põhimõtted, mida arvestada Raemõisa ja Peetri uute hoonete ehitamisel ning Vaida ja Lagedi raamatukogude renoveerimisel.

Kogukonnakeskuse rolli tugevdamine

Raamatukogud peaksid laienema **kogukonnakeskusteks**, pakkudes rohkem kui ainult lugemis- ja õppimisvõimalusi.

Mitmekesised üritused. Töötoad, loengud ja kultuuriüritused, mis toetavad kogukonna rikastamist ja loovust.

Põlvkondadevahelised programmid. Tegevused, mis ühendavad eri vanuserühmi (näiteks vanavanemate ja laste ühisüritused) ning tugevdavad kogukondlikke sidemeid.

Sotsiaalne ja kogukondlik keskkond. Praegused raamatukogud on sageli vaiksed ja keskenduvad individuaalsele lugemisele. Tuleviku raamatukogu peaks pakkuma rohkem sotsiaalset ruumi, näiteks kohvikut ja puhkealasid, mis võimaldavad suhtlemist ja lõõgastumist.

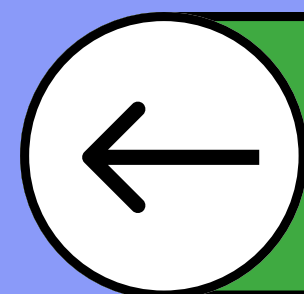
Digitaalsed lahendused ja tehnoloogia

Raamatukogud peavad kohanema digimaailma vajadustega, pakkudes kasutajatele juurdepääsu kaasaegsele tehnoloogiale ja digiteenustele. Kuigi praegused kasutajad hindavad juba praegu iseteeninduskioskeid ja pikemaid lahtiolekuaegu, ootavad nad tulevikus rohkem digitaalseid ja iseseisvalt kasutatavaid lahendusi, näiteks ööpäevaringset ligipääsu osadele raamatukoguteenustele ja -ruumidele.

Digitaalsed ressursid. E-raamatud ja audioraamatud, mis on olulised noorematele kasutajatele ja aktiivselt töötavatele inimestele.

Digimentorite teenused. Eriti eakamatele kasutajatele, et aidata neil parandada oma digioskusi ja tutvuda uute tehnoloogiatega.

Iseteenindus ja 24/7 ligipääs. Ööpäevaringsed tagastuskastid ja raamatukapid, mis võimaldavad kiiret ja mugavat juurdepääsu raamatukoguteenustele.

Noortesõbralikud lahendused

Noorte kaasamine ja neile sobivate lahenduste pakkumine tugevdavad raamatukogude positsiooni kogukonnas.

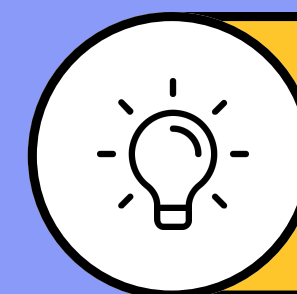
Makerspace ja loovlaborid. Loovust toetavad alad, kus saab kasutada 3D-printereid ja osaleda praktilistes töötubades. Tuleviku raamatukogus peaksid olema loovus- ja käelise tegevuse alad nagu Makerspace, peaksid toimuma regulaarsed töötoad ja haridusprogrammid koostöös erinevate ettevõtete ja organisatsioonidega.

Sotsiaalsed ja turvalised kogunemispaigad.

Multifunktsionaalsed alad, mis soodustavad nii noorte omavahelist suhtlemist kui ka õppimist.

Lastele ja noortele suunatud ruumid ja tegevused.

Nooremad kasutajad, eriti koolilapsed ootavad rohkem ruume ja tegevusi, mis toetavad praktilist ja loomingulist õppimist.

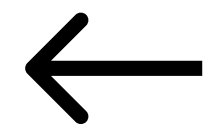
Kaugtöövõimalused

Raamatukogud saavad toetada kogukonna kaugtöövõimalusi, pakkudes kaasaegseid tööruume ja vajalikku tehnoloogiat.

Tööalad ja tehnilised lahendused. Mugavad töökohad, mis on varustatud lauaarvutite, monitoride ja kvaliteetse WiFi-ühendusega.

Helikindlad ruumid. Väikesed eraldatud tööruumid või kabiinid, mis sobivad videokoosolekuteks ja keskendumist nõudvateks tööülesanneteks.

Koostöötamisalad. Avatud ruumid, kus ettevõtlikud kogukonnaliikmed ja loomeinimesed saavad vahetada ideid ja teha koostööd.

Paindlikud ja kohandatavad ruumid

Ruumidisain peab olema paindlik ja mitmekülgne, et vastata kasutajate erinevatele vajadustele.

Ratastel mööbel ja modulaarne disain. Ruumide kiire ja lihtne ümberkorraldamisvõimalus, et võimaldada erinevaid üritusi ja kasutusviise.

Vaba kasutusega alad. Spontaansetele tegevustele mõeldud avatud ruumid, mida saavad kasutada kohalikud kunstnikud, käsitöölised jt kogukonnaliikmed.

Vaikus + sotsiaalsus. Erinevate eelistuste ja tegevuste jaoks mõeldud alad –vaiksetest lugemisaladest sotsiaalsete ruumideni. Paindlikud ja multifunktsionaalsed ruumid: praegused kasutajad hindavad raamatukogus vaikseid lugemisalasid, kuid tulevikus oodatakse, et raamatukogu pakuks ka multifunktsionaalseid töö- ja kohtumisruume. Eriti oluline on, et need ruumid oleksid paindlikult sisustatud ja kohandatavad erinevatele tegevustele nagu individuaalne töö, gruppitöö ja loominguline tegevus.

Rae valla raamatukogud on potentsiaalsed kogukonnakeskused, mis peavad olema paindlikud, kasutajasõbralikud ja uuenduslikud.

Kogukonnale suunatud ja põlvkondi ühendavad teenused ja ürituste programm.

Digitaalsete ressursside ja lahenduste pakkumine koos digipädevuse arendamisega.

Noorte ja teiste kogukonnaliikmete kaasamine teenuste arendamisse ja ürituste programmi koostamisse.

Multifunktsionaalsed ja lihtsasti ümberkujundatavad alad.

Kaugtöö ja koostöötamise võimalused.

Kokkuvõttlikult saab uuringu tulemustest välja tuua, et raamatukogud on palju enam kui lihtsalt raamatute laenutamise kohad – raamatukogud on paindlikud kogukonnakeskused, mis pakuvad mitmekülgseid tulevikuteenuseid. Kasutajate eelistused näitavad, et nad ootavad raamatukogult nii kaasaegseid tehnoloogilisi lahendusi, mitmekülgseid tööruume kui ka võimalusi iseseisvaks ja sotsiaalseks ajaveetmiseks. Tulevikus peaksid raamatukogud arvestama nende eelistuste ja harjumustega, et pakkuda terviklikku keskkonda, mis toetab kohaliku kogukonna vajadusi.

